

Locatiespecifiek onderzoek

Polderweg 1 Nijensleek

Spuitzonering

opdrachtgever Varkenshuis

status

definitief

datum

22 april 2026

opsteller

E.W. Lamberts

locatie

Polderweg 1 Nijensleek

telefoon

06-51567142

Jufferenwal 30

Postbus 240

8000 AE Zwolle

t (088) 236 8 236

f (088) 236 8 236

e info@rombou.nl

i www.rombou.nl

Inhoud

1	INLEIDING	2
2	SITUATIE	4
2.1	Ligging en huidige situatie	4
2.2	Agrarisch bedrijf	4
2.3	Landschap	4
2.4	Gebruik omliggende gronden	5
2.5	Slotenstructuur	5
2.6	Beoogd	6
3	SPUITZONE	8
3.1	Gebruik landbouwgronden	8
3.1.1	Akkerbouw	8
3.1.2	Grasland	8
3.2	Wind	9
3.3	Oppervlaktewater	9
3.4	Afscherpende beplanting	9
4	BEOORDELING PLAN	11
4.1	Ligging woonpercelen ten opzichte van omliggende landbouwgronden	11
4.2	Onderbouwing plan i.r.t. spuitzonering	12
4.2.1	Algemeen	12
4.2.2	Afwijkende afstand	12
5	CONCLUSIE	15

1 Inleiding

Spuitsvrije zones worden gehanteerd bij 'gevoelige functies'. Een 'gevoelige functie' is een functie waar men langdurig kan verblijven en waar grote blootstelling aan

gewasbeschermingsmiddelen kan optreden die de gezondheid kan aantasten. Denk bij gevoelige functies aan wonen en werken maar ook tuinen rondom woningen, sportvelden, speeltuinen en andere plekken waar men langdurig kan verblijven.

Het is vaste jurisprudentie van de Afdeling dat een afstand van 50 meter tussen gevoelige functies en agrarische bedrijvigheid waarbij gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt, in het algemeen niet onredelijk wordt geacht. Het betreft niet meer dan een vuistregel, die niet met zich brengt dat een kortere afstand in bepaalde situaties niet redelijk zou zijn. Dat kan echter alleen als daaraan een deugdelijke motivering ten grondslag ligt. Die motivering moet zijn gebaseerd op een zorgvuldig op de locatiespecifiek onderzoek.

Op het perceel aan de Polderweg 1 in Nijensleek is een (ontwerp) TAM-omgevingsplan in procedure gebracht voor de realisatie van 6 ruimte voor ruimte-kavels. De afstand tussen de kavels en de omliggende landbouwgrond van derden voldoet niet overal aan de spuitzone van 50 meter. In het voorliggende locatiespecifiek onderzoek is onderzocht of van de vuistregels van 50 meter spuitzonering kan worden afgeweken.

2 Situatie

2.1 Ligging en huidige situatie

Dit hoofdstuk betreft de ruimtelijke en functionele inventarisatie en analyse van het plangebied. Er is een korte beschrijving gegeven van de huidige situatie van het plangebied en de omgeving daaromheen. Dit vormt de basis voor de voorgenomen ontwikkeling.

2.2 Agrarisch bedrijf

Op de locatie aan de Polderweg 1 in Nijensleek is een varkenshouderij gevestigd. Op het perceel staan verschillende bedrijfsgebouwen, waaronder stallen, opslagruimten, silo's en een bedrijfswoning. De bedrijfsvoering is gericht op het houden van varkens, met bijbehorende voorzieningen voor voer, mestopslag en logistiek.

In afbeelding 1 is een luchtfoto afgedrukt waarop de bestaande bebouwing is te zien.

Afbeelding 1: luchtfoto bestaande situatie

2.3 Landschap

Het landschap rond de Wapserveense Aa is open. Er is maar weinig bebouwing, beplanting is schaars. De beek is rond 1960 gekanaliseerd en als gevolg van de versnelde waterafvoer is

een groot aantal kenmerkende kavelsloten, haaks op de beek gedicht. Schaalvergroting heeft plaatsgevonden middels ruilverkavelingen maar het karakteristiek is nog bijzonder voelbaar.

2.4 Gebruik omliggende gronden

De omliggende landbouwgronden bestaat uit veengrond en is overwegend in gebruik als grasland en voor de akkerbouw. Sierteelt vindt op deze gronden niet plaats vanwege de volgende redenen:

1. *Te nat en slecht draagkrachtig*

Veengrond bestaat grotendeels uit half verteerd plantenmateriaal en houdt veel water vast. Daardoor is de bodem:

- snel drassig
 - moeilijk te bewerken met machines (weinig draagkracht)
- Veel siergewassen hebben juist goed doorlatende grond nodig.

2. *Zuurstofgebrek voor wortels*

Omdat de grond zo nat is, zit er weinig zuurstof in. Wortels kunnen daardoor:

- slecht groeien
- makkelijker gaan rotten

3. *Voedingsstoffen zijn niet ideaal*

Veengrond bevat wel organisch materiaal, maar:

- voedingsstoffen komen traag vrij
 - vaak is extra bemesting nodig
- Voor sierteelt, waar controle en precisie belangrijk zijn, is dat ongewenst.

4. *Lage pH (zure grond)*

Veengrond is vaak zuur. Veel sierplanten groeien beter op:

- neutrale of licht zure grond
- Je moet dus veel kalk toevoegen om de bodem geschikt te maken.

Kortom, veengrond is te nat, zuurstofarm, instabiel en moeilijk te bewerken. Daardoor is het voor de kapitaal intensieve sierteelt niet geschikt en te risicovol omdat daarvoor juist goed gecontroleerde groeiomstandigheden nodig zijn.

2.5 Slotenstructuur

Het slotenpatroon rond Polderweg 1 in Nijensleek hoort bij het typische ontginningslandschap van de noordelijke zand- en veenrand (Drents-Friese grensgebied). Het gebied rond het plangebied bestaat uit een rationeel verkaveld ontginningslandschap met:

- lange, vrij rechte sloten
- vaak evenwijdig aan elkaar
- met percelen als langgerekte stroken ertussen

Dit type patroon ontstond bij systematische ontginning: eerst werd een hoofdsloot gegraven, daarna parallelle kavelsloten om water af te voeren en percelen te begrenzen.

Aan de zuidwestzijde van het plangebied is de Nijensleker Schipsloot gelegen. De Nijensleker Schipsloot is (of was historisch):

- een langgerekte, doorgaande watergang
- een ontginningsas of transport-/afwateringssloot
- verlengd door het Nijensleekerveld

Rondom het plangebied (noordwest- en noordoostzijde) is een perceelsloot aanwezig dat dienst doet voor de afvoer van regenwater. In afbeelding 2 is de slotenpatroon rondom het plangebied aangegeven.

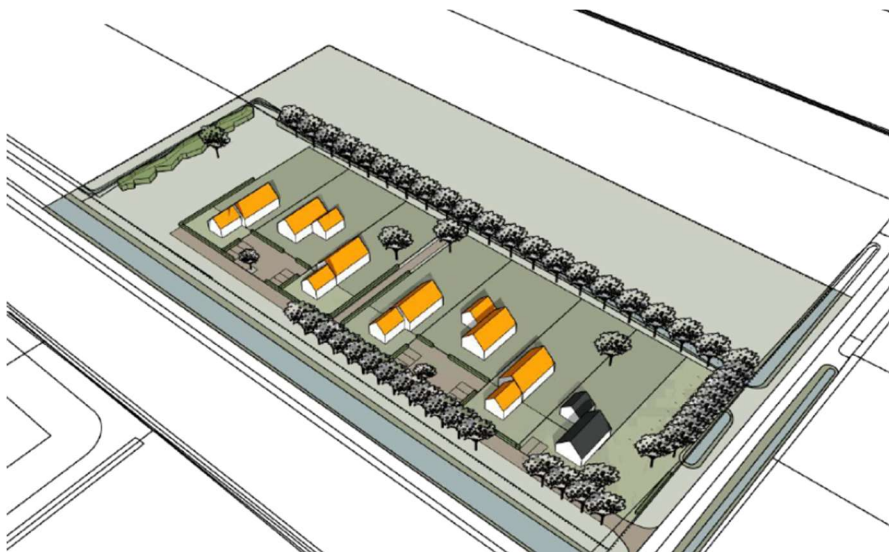
Afbeelding 2: slotenpatroon rondom het plangebied

2.6 Beoogd

De ondernemers hebben besloten deel te nemen aan de LBV+-regeling. Deelname aan deze regeling houdt in dat de agrarische bedrijfsvoering wordt gestaakt, alle stallen en voorzieningen (mest- en voeropslagen) worden gesloopt en de vergunning worden ingetrokken. Deelname aan de regeling houdt verder in dat op de locatie aan de Polderweg 1 in Nijensleek voor de toekomst geen landbouwhuisdieren meer gehouden mogen worden.

De gemeente heeft ermee ingestemd om de agrarische bestemming van de locatie te wijzigen naar 'Wonen' en medewerking te verlenen aan de bouw van 6 ruimte voor ruimte-woningen. De bestaande bedrijfswoning wordt ook bestemd voor woondoeleinden, waardoor in de toekomstige situatie 7 woningen op het perceel aanwezig zullen zijn. De ruimte voor ruimte-woningen worden gesitueerd op de voormalige agrarische bedrijfskavel.

De nieuwe woningen liggen in twee groepjes van 3 rondom een gezamenlijk erfje. Op deze wijze is een verbinding gemaakt met het oorspronkelijk agrarisch gebruik van het perceel. In afbeelding 2 is het ontwerp van de toekomstige situatie weergegeven. Afbeelding 3 geeft de landschappelijke inpassing van het plan weer.

Afbeelding 3: verkaveling nieuwe situatie vogelvlicht (bron : Staag architecten)

Afbeelding 4: landschappelijke inpassing (bron: Stad en Land)

De kavels van de nieuwe woningen krijgen een oppervlakte van circa 1.000 m². De woningen krijgen een oppervlakte van maximaal 150 m². De kavel van de bestaande (bedrijfs) woning krijgt een oppervlakte van circa 1.900 m². Iedere woning krijgt de beschikking over een bijgebouw. Door te variëren in de plek van het bijgebouw ontstaat het erf-principe.

3 Spuitzone

Bij het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen moet rekening worden gehouden met de 'drift' van het middel. Drift ontstaat doordat de wind een deel van het middel meeneemt en neerslaat in de nabije omgeving. Wanneer drift neerslaat in de omgeving is het mogelijk dat bepaalde gewasbeschermingsmiddelen schade aan kunnen richten aan de volksgezondheid binnen kwetsbare groepen. Om de schade van drift zoveel mogelijk te beperken is het belangrijk om afstand aan te houden tussen de verschillende vormen van grondgebruik doormiddel van spuitvrijzones.

3.1 Gebruik landbouwgronden

Iedere teelt maakt gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, daarbij zit er verschil tussen de teelten in welke middelen worden gebruikt, frequentie van spuiten, mengsels van middelen en de toepassing van middelen.

In paragraaf 2.4 is beschreven dat de gronden rondom het plangebied niet geschikt zijn voor de sierteelt. De gronden worden landbouwkundig gebruikt als grasland en voor de teelt van akkerbouwproducten.

3.1.1 Akkerbouw

Akkerbouw zijn laagblijvende teelten waarbij de risico op drift kleiner is vanwege:

- Neerwaarts bespuiten, de druppels vallen door zwaartekracht waardoor de kans op druppelverspreiding veel kleiner is.
- Spuitafstand tot gewas is kleiner wat de wind minder kans geeft om de druppels op te vangen
- Laagblijvend gewas heeft een kleiner bladoppervlak wat in resulteert dat er minder middel wordt gespoten.

3.1.2 Grasland

Op grasland is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen minimaal. Dat heeft in de eerste plaats te maken met het gras zelf. Gras groeit dicht op elkaar en vormt een stevige zode, waardoor er weinig ruimte overblijft voor onkruiden om zich te vestigen. In tegenstelling tot akkerbouwgewassen, waarbij de bodem regelmatig wordt bewerkt en open ligt, biedt grasland van nature al een sterke concurrentie tegen ongewenste planten. Wat er toch opkomt, wordt vaak vanzelf onderdrukt.

Daar komt bij dat veel van deze percelen worden begraasd. Koeien eten niet alleen gras, maar nemen ook jonge opslag van andere planten mee. Door hun beweging over het land vertrappen ze bovendien kiemende onkruiden. Begrazing werkt als een soort natuurlijke vorm van beheer, waarbij chemische middelen overbodig worden.

De bestrijding van distels en ridderzuring in grasland kan wel plaatsvinden met gewasbeschermingsmiddelen. Dit vindt dat alleen pleksgewijs plaats door middel van ‘Spot spraying’. Dat is plek-specifieke bespuiting waarmee een significante reductie optreedt van de hoeveelheid gewasbeschermingsmiddel dat wordt gebruikt.

3.2 Wind

In verband met mogelijke verwaaiing van spuitvloeistof is tevens de overheersende windrichting van belang. De meest voorkomende windrichting in Nederland is de zuidwestelijke richting.

Volgens het art. 4.723e Bal mogen er geen gewasbeschermingsmiddelen worden toegepast wanneer de wind hoger als 5 m/s. Dat komt overeen met een windsnelheid van windkracht 3 Beaufort³ (huidig gebruikte windschaal, in de volksmond genoemd windkracht 3). Agrariërs letten vrijwel altijd op de windrichting en windsnelheid bij het toedienen van gewasbeschermingsmiddelen. Het is van economisch belang dat de middelen worden toegediend bij een windrichting en snelheid die gunstig is vanwege de hoge kosten van arbeid en de gewasbeschermingsmiddelen zelf. Ook is het moment van bespuiten van belang, gunstige momenten komen niet vaak voor wat voor de agrariër van belang maakt dat de bespuiting succesvol en effectief is. Ook heeft de agrariër een algemene zorgplicht waaraan gehouden moet worden. Dat houdt in dat de best beschikbare technieken worden toegepast en het niet toepassen van gewasbeschermingsmiddelen bij (te) veel wind.

3.3 Oppervlaktewater

Bij het telen van akkerbouwgewassen rondom oppervlaktewater is het verplicht een teeltvrij zone aan te houden. Dat is een minimum van 1 m (bij gebruik van 90% driftreductie ten opzichte van een referentietechniek uit tabel 4.723C Bal) of minimaal 1,5 m wanneer er een driftreductie van 75% is toegepast.

3.4 Afschermdende beplanting

Een groenblijvende haag of dichte beplanting kan in het landschap functioneren als een soort “levend filter” dat helpt om drift van gewasbeschermingsmiddelen te beperken. Drift ontstaat wanneer fijne druppels tijdens het spuiten door de wind worden meegenomen en buiten het bedoelde perceel terechtkomen, bijvoorbeeld in sloten, op aangrenzende percelen of in natuurstroken. Juist daar kan een haag een belangrijke rol spelen. Een groenblijvende haag of dichte beplanting vormt een permanente barrière in de luchtstroom. Wanneer spuitnevel zich verplaatst, botst een deel van de druppels tegen het bladerdek. De bladeren, takken en twijgen zorgen voor een ruw oppervlak waarop de druppels worden afgevangen en vastgehouden. In plaats van verder te waaien, slaan ze neer op de haag zelf.

Daarnaast beïnvloedt de haag de wind. Een goed ontwikkelde haag remt de windsnelheid aan de lijzijde (de kant achter de haag) en maakt de luchtstroming minder turbulent. Hierdoor verliezen zwevende druppels hun draagkracht en zakken ze sneller naar beneden. Dit verkleint de afstand die gewasbeschermingsmiddelen kunnen afleggen aanzienlijk.

De effectiviteit van zo’n groene buffer hangt sterk samen met de structuur van de beplanting. Een dichte, meerlagige haag — bijvoorbeeld met struiken en kleine bomen —

werkt beter dan een open rijtje planten. Idealiter loopt de beplanting door vanaf de grond tot boven de spuihoogte, zodat zowel lage als hogere drift wordt onderschept. Ook de breedte speelt een rol: hoe breder en dichter de haag, hoe groter het vangvermogen.

4 Beoordeling plan

4.1 Ligging woonpercelen ten opzichte van omliggende landbouwgronden

Het plan voor de bouw van de 6 ruimte voor ruimte woningen vindt plaats in het buitengebied op de volgende afstanden van omliggende landbouwgronden van derden:

- 50 meter aan de noordoostzijde;
- 40 meter aan de noordwestzijde;
- 30 meter aan de zuidwestzijde;
- 50 meter aan de zuidoostzijde.

Zie ook afbeelding 5, waar de afstanden tussen de woonpercelen (waar langdurig mensen verblijven) en de omliggende landbouwgronden is weergegeven.

De bestaande (voormalige) bedrijfswoning valt conform de richtlijnen van de gemeente buiten de toetsing aan de spuitzonering.

Afbeelding 5: ligging woonpercelen uit omliggende landbouwgrond

Het talud ten zuidwesten van de Nijensleker Schipsloot is in eigendom van het Waterschap. Hierop worden geen gewasbeschermingsmiddelen op toegepast.

De landbouwgrond aan de noordoostzijde is in eigendom van eigenaren van de planlocatie. Op deze gronden worden ook geen gewasbeschermingsmiddelen toegepast.

4.2 Onderbouwing plan i.r.t. spuitzonering

4.2.1 Algemeen

Indien met een aanvraag een gevoelige functie mogelijk wordt gemaakt op een afstand kleiner dan 50 meter van gronden waar gewassen kunnen worden geteeld, ligt het op de weg van het bevoegd gezag om de eventuele gevolgen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen voor het woon- en leefklimaat ter plaatse te onderzoeken doormiddel van een locatiespecifiek onderzoek.

De afstand van 50 meter tussen de woonpercelen en landbouwgronden waar gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt wordt aan de noordoost- en de zuidoostzijde gehaald. Zie ook afbeelding 5. Een nadere onderbouwing van het plan is hier niet aan de orde.

4.2.2 Afwijkende afstand

Voor de noordwest- en de zuidwestzijde wordt de spuitzone van 50 meter niet gehaald. Voorliggende locatiespecifiek onderzoek onderbouwd waarom in dit geval volstaan kan worden met een kleinere spuitzone.

Spuitzone van 40 meter aan noordwestzijde en 30 meter aan de zuidwestzijde

De volgende feiten en omstandigheden maken dat een kleinere spuitzone aan de noordwestzijde en zuidwestzijde geen negatieve gevolgen heeft voor het woon- en leefklimaat ter plaatse van de ruimte voor ruimte kavels:

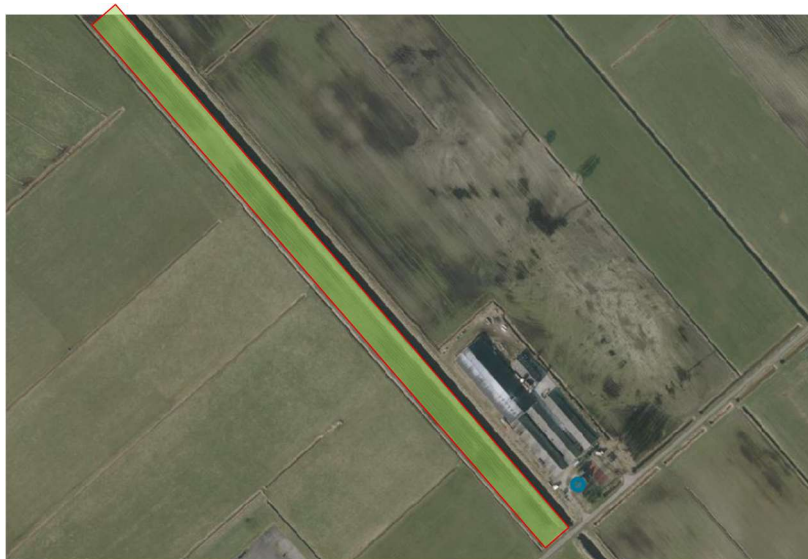
1. Op de omliggende landbouwgronden vindt geen sierteelt plaats. In paragraaf 2.4 is uiteengezet waarom de veengronden, die aansluitend aan het plangebied liggen, niet geschikt zijn voor dergelijke teelten. Er vinden derhalve geen teelten in de omgeving van de woningen plaats waarbij sprake is van een hoog gebruik van gewasbeschermingsmiddelen;
2. Bespuitingen van akkerbouwgewassen en grasgewassen vinden neerwaarts en dicht bij de grond (het gewas) plaats. De Afdeling acht bij dergelijke bespuitingen een kleinere spuitzone aanvaardbaar waarbij nauwelijks spuitnevel ontstaat, omdat de spuittechniek neerwaarts is en de spuitkoppen zich relatief dicht bij de grond bevinden (ABRvS 27 maart 2024, ECLI: NL:RVS:2024:1263, r.o. 5.5.3);
3. Het plangebied wordt landschappelijk ingepast door middel van een 7,5 meter brede houtwal (aan de noordoostzijde) en een wilde haag met enkele bomen aan de zuidwestzijde. Deze houtwal en haag dienen als een “levend filter” dat helpt om drift van gewasbeschermingsmiddelen te beperken. Uit jurisprudentie van de Afdeling kan worden afgeleid dat het realiseren van groenvoorzieningen ertoe kan leiden dat een kortere afstand dan 50 meter tot nabijgelegen gevoelige functies hoeft te worden aangehouden (ABRvS 2 november 2022, ECLI:NL:RVS:2022:3160). In de regels van het TAM-omgevingsplan is een voorwaardelijke verplichting opgenomen welke de aanleg / uitvoering van het landschappelijk inpassingsplan borgt;

4. Aansluitend aan de houtwal aan de noordwestzijde is een perceelsloot aanwezig. Aan de zuidwestzijde van het plangebied ligt de Nijensleker Schipsloot (brede watergang met een breed talud). Bij bespuitingen langs sloten (oppervlakteater) zijn driftreducerende maatregelen en teeltvrij zones verplicht. Deze omstandigheid kan volgens de Afdeling een omstandigheid zijn op grond waarvan een kleinere zone kan worden aangehouden (ABRvS 22 november 2023, ECLI: NL:RVS:2023:4331, r.o. 10.2 en ABRvS 27 maart 2024, ECLI: NL:RVS:2024:1263, r.o. 5.5.3);
5. Het gedeelte van het landbouwperceel, aansluitend aan de noordwestzijde van het plangebied, wordt gebruikt als zogenaamde wendakker. Een wendakker is een gedeelte van een landbouwperceel waar tractoren aan het einde van een werkgang omdraaien. Deze stroken worden tijdens het vele draaien intensief bereiden bij het uitvoeren van bewerkingen. Op wendakkers groeien gewassen slecht of niet door de vastgereden ondergrond. Ook blijven de wendakkers vaak braak liggen aangezien het gewas op deze strook minder opbrengt. Bespuitingen op wendakkers komt daarom niet of nauwelijks voor. In afbeelding 6 is de wendakker aansluitend aan het plangebied geel gearceerd weergegeven.

Afbeelding 6: wendakker (geel gearceerd)

6. Aan de overzijde van de Nijensleker Schipsloot is een smal en langgerekt landbouwperceel aanwezig. Dit perceel heeft een atypische vorm en heeft een breedte van slechts ongeveer 25 meter. Zie ook afbeelding 7. De moderne veldspuiten in gebruik bij de akkerbouw hebben een gemiddelde breedte van 33 tot 40 meter. Vanwege de smalle afmeting is een intensief gebruik van dit perceel niet voor de hand liggend. Bovendien is het volvelds toepassen van gewasbeschermingsmiddelen op dit perceel met een veldspuit nagenoeg onmogelijk;

Afbeelding 7: zeer smal landbouwperceel (groen gearceerd)

7. Agrariers moeten bij het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen volgens art. 4.723e Bal rekening houden met de windsnelheid (max.5 m/s). Het is van economisch belang dat de middelen worden toegediend bij een windrichting en snelheid die gunstig is en er dus weinig drift zal zijn. Ook heeft de agrariër een algemene zorgplicht. Dat houdt in dat de best beschikbare technieken worden toegepast en gewasbeschermingsmiddelen dus niet bij (te) veel wind wordt toegepast.

De beschreven 7 punten resulteren in een beperking van drift bij de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen. Uit een recente uitspraak van de rechtbank Noord-Holland (HAA 251 / 537 d.d. 30 januari 2026) blijkt dat een 'stapelings' van driftvoorkomende maatregelen / omstandigheden een verkleining van de spuitzone kunnen rechtvaardigen. In die specifieke situatie werd een spuitzone van 20 meter acceptabel geacht.

Op basis van de locatiespecifieke omstandigheden kan worden gesteld dat ter plaatse van de woningen sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat, ook al wordt aan twee zijden de afstand van 50 meter, tussen woonpercelen en de omliggende landbouwgronden, niet gehaald.

Op de gronden binnen het plangebied met de bestemming 'Agrarisch – 1' is de gebiedsaanduiding 'milieuzone – spuitvrije zone'. Binnen deze spuitvrije zone is het op basis van de regels van het bestemmingsplan niet toegestaan om gewasbeschermingsmiddelen toe te passen. Op deze manier is geborgd dat op kortere afstand dan weergegeven in afbeelding 5 gewasbeschermingsmiddelen toegepast mogen worden.

5 Conclusie

De realisatie van 6 ruimte voor ruimte kavels op het perceel aan de Polderweg 1 in Nijensleek vindt deels plaats op 50 meter van landbouwgronden van derden. Ten aanzien van de landbouwgronden aan de noordwest- en de zuidwestzijde wordt deze afstand niet gehaald (40 meter respectievelijk 30 meter).

In het voorliggende locatiespecifiek onderzoek is vastgesteld dat ook bij deze kleinere afstand het woon- en leefklimaat ter plaatse van de woonkavels als aanvaardbaar beschouwd mogen worden.

In de omgeving van het plangebied is de teelt van siergewassen niet mogelijk vanwege de veengronden. Er worden derhalve in de omgeving van het plangebied geen gewassen geteeld met een hoog gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

De omliggende landbouwgronden worden gebruikt voor akkerbouwgewassen en de grasteelt. Bespuitingen van akkerbouwgewassen en grasgewassen vinden neerwaarts en dicht bij de grond (het gewas) plaats. Voor deze gewassen wordt een kleinere spuitzone aanvaardbaar geacht omdat er nauwelijks spuitnevel ontstaat.

In paragraaf 4.2.2. zijn de alle locatiespecifieke omstandigheden uitgelicht op grond waarvan de drift van gewasbeschermingsmiddelen in de richting van de woonkavels beperkt is.

Op grond van het voorliggende onderzoek wordt geconcludeerd dat er sprake is van een evenwichtige toekenning van functies aan locaties (artikel 2.1 lid 3 onder k van de Omgevingswet) omdat voldoende is vastgesteld dat ter plaatse van de woonkavels sprake zal zijn van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat.